

ยารักษาเศรษฐกิจชะงัด

วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2552

หน้า 6

ในขณะที่มนุษย์ไล่ฆ่ากันในอิรักอย่างสนุกสนาน
สุนัขขรมีคนสงสัยกันว่าเศรษฐศาสตร์มียาชนิด
เดียวรักษาโรคเศรษฐกิจซบเซาคือการใช้จ่าย
เท่านั้นหรือ คำตอบก็คือมียาหลายชนิด
หลากหลายสีและรส แต่ทั้งหมดใช้ตัวยາเดียวกัน
ท่ามกลางยาต่างๆ นีมียาของเยอรมนีอยู่ชนิด
หนึ่งที่ดูจะมีหน้าตาแปลกออกไปอย่างน่าสนใจ
ยานี้มีชื่อว่า Kurzarbeit

"Kurzarbeit" แปลตัวตรงก็คือ short work หรือ
ทำงานสั้น ซึ่งหมายถึงการทำงานสั้นลงแทนที่
จะต้องให้ออกจากงานไปทั้งหมด โดยรัฐออกเงิน
ชดเชยรายได้ส่วนที่สูญเสียไปจากการไม่ได้ทำงานเป็น
บางส่วน เงินชดเชยนี้มาจากภาษีอากรที่แรงงาน
ถูกเก็บก่อนหน้าและสะสมไว้เป็นกองทุน

ประเทศยุโรปหลายประเทศมีระบบเช่นนี้ดังคำที่
ธนาคารโลกเรียกว่า social safety net เพื่อ
แก้ไขปัญหาการว่างงาน ซึ่งตรงข้ามกับโมเดลของ
สหรัฐอเมริกาที่การจ้างงานเป็น 1 หรือไม่ก็ 0
คือจ้างหรือไม่ก็ปลดออกไปเลยโดยมีเงินชดเชย
การว่างงาน ไม่มีระบบครึ่งๆ กลาง ๆ

ข้อถกเถียงเรื่องความเด่นและความด้อยของ 2
ระบบนี้มีมานานแล้ว ฝั่งอเมริกาและเอเชีย
ตะวันออกตลอดจนประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่
เอียงมาทางโมเดลอเมริกา คนกลุ่มนี้เชื่อว่าการ
พยายามปกป้องการจ้างงานตลอดจนให้ผล
ประโยชน์จากการถูกเลิกจ้างมากมายนั้นไม่เป็น
ผลดี เพราะยามเศรษฐกิจดีนายจ้างไม่ต้องการจ้าง
เพราะหากจ้างแล้วจะมีปัญหาผูกพันต่อไปยาม

ต้องการเลิกใช้แรงงาน (เมื่อสองปีก่อนมีการ
ต่อต้านกฎหมายฝรั่งเศสครั้งใหญ่ทั่วประเทศ เมื่อ
รัฐบาลเสนอให้มีการจ้างงานแบบไม่ถาวรได้
กล่าวคือ ไม่เข้ามาอยู่ในระบบเช่นนี้)

นอกจากนี้ระบบดังกล่าวยังต้องมีการบริหาร
เงินกองทุนที่เก็บไปจากแรงงานอย่างมี
ประสิทธิภาพทั้งฐานข้อมูล ระบบการจัดเก็บ
ตลอดจนการนำเงินกองทุนไปลงทุนอีกด้วย
มิฉะนั้นจะเป็นปัญหานักต่อภาครัฐ ประเด็นที่
เป็นจุดด้อยอีกประการก็คือความไม่คล่องตัวของ
ระบบการจ้างงานทำให้เศรษฐกิจขาดกลไกที่
คล่องตัวในการขยายการผลิตหรือลดการผลิต
เพราะหาหนึ่งถูกผูกติดอยู่กับระบบสวัสดิการของ
แรงงานที่ผูกพันสูงและมีต้นทุนสูงด้วย

ยุโรปนั้นถูกผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่สอง
อย่างหนัก เห็นความลำบากของผู้คนทาง
เศรษฐกิจ ดังนั้น ความมุ่งมั่นให้ผู้คนไม่ประสบ
ความลำบากดังเช่นที่เคยเห็นจึงมีสูง ระบบ
สวัสดิการแรงงานเช่นนี้จึงเป็นคำตอบ

สหภาพแรงงานยุโรปเข้มแข็งมากจนสามารถ
กดดันออกกฎหมายแรงงานต่างๆ ที่เป็นประโยชน์
เช่น ชั่วโมงทำงาน ค่าล่วงเวลา สัญญาการจ้าง
งาน สวัสดิการของผู้ใช้แรงงาน ฯลฯ แต่ก็เป็น
ความจริงที่ทำให้ขาดความคล่องตัวของเศรษฐกิจ
ก่อนหน้านี้ไม่นานในยุโรปบางประเทศ การลด
ราคาพิเศษของสินค้าในห้างสรรพสินค้ายังไม่อาจ
ทำได้ ไม่นับเรื่องเวลาปิดเปิดห้างสรรพสินค้าที่
จำกัดอย่างมาก ปัจจุบันหลังจากเป็น EU แล้ว
ข้อจำกัดเหล่านี้ถูกผ่อนปรนจนดีขึ้นกว่าเก่าเป็น
อันมาก

โมเดลของอเมริกาอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเสรีนิยมของระบบเศรษฐกิจ หากธุรกิจใดล้มเหลวก็สามารถเลิกจ้างได้ทันที (เราได้ยินประโยค "you are fired" หรือ "คุณถูกไล่ออกแล้ว" จากปากนายจ้างอย่างง่ายดายกันบ่อยๆ ในภาพยนตร์ซึ่งมาจากความจริงในสังคมอเมริกัน)

ในการประชุม G-20 ที่เพิ่งจบไป ข้อขัดแย้งหลักระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศกลุ่มยุโรปซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่สุดของ 20 ประเทศก็คือวิธีร่วมมือกันแก้ไขเศรษฐกิจซบเซาที่มีคนตกงานทั่วโลก สหรัฐอเมริกาต้องการสร้างแพคเกจกระตุ้นเศรษฐกิจร่วมกันของทั้ง 20 ประเทศเพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจซึ่งจะทำให้ชะลอการเลิกจ้างและเกิดการจ้างงานใหม่ อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศยุโรปประมัตระวังเรื่องงบประมาณขาดดุลจากการใช้เงินมากมายกระตุ้นเศรษฐกิจจึงไม่เห็นด้วย และต้องการสร้างระบบการควบคุมการเงินที่เข้มข้นกว่าเดิมแทน (การไม่ดูแลพาณิชย์ หรือ investment bankers อย่างรัดกุมเพียงพอของสหรัฐอเมริกาคือปัจจัยสำคัญของวิกฤตการเงินในสหรัฐอเมริกาและลามไปทั่วโลก)

กลุ่มประเทศยุโรปบอกว่าพวกเขามี social safety net (ที่พวกนิยมนิยามตลาดเสรีเยาะเย้ยว่าเป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตเศรษฐกิจ) ดีพอจนจำนวนคนว่างงานไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เงินจากการช่วยเหลือของรัฐแก่แรงงานก็คือเงินที่ไหลเข้าไปอย่างอัตโนมัติกระตุ้นเศรษฐกิจอยู่แล้วซึ่งไม่ต่างไปจากการกระตุ้นโดยตรงของสหรัฐอเมริกา

ผลของ G-20 ที่ออกมาจึงไม่เด่นชัดในเรื่องการร่วมมือกันกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างแข็งขัน ยกเว้นเงินที่ให้ IMF ไว้เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนา ภูมิภาคที่สำคัญที่ได้จาก G-20 คือการยืนยันการประสานร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจโลกอย่างใกล้ชิดขึ้น (พูดอีกอย่างว่าสัญญาว่าจะร่วมมือกันหรือวางแผนว่าจะวางแผน)

สำหรับเยอรมนีเองภายใต้ Kurzarbeit ปีนี้คาดว่าจะจ่ายเงิน 2,850 ล้านเหรียญสหรัฐสำหรับแรงงาน 250,000 คน ซึ่งเป็นเงินที่น้อยมากเมื่อเทียบกับแพคเกจกระตุ้นเศรษฐกิจ 787,000 ล้านเหรียญของสหรัฐอเมริกา

เยอรมนีมีประชากรเพียง 82 ล้านคน ขนาดเศรษฐกิจประมาณ 3.32 ล้านล้านเหรียญ เทียบไม่ได้กับสหรัฐอเมริกาที่มีประชากรถึง 300 ล้านคน และมีขนาดเศรษฐกิจประมาณ 14.334 ล้านล้านเหรียญ แต่ IMF ได้ชี้ว่าเยอรมนีมีแผนการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยวิธีของตนเองสูงถึงร้อยละ 1.5 ของ GDP สูงกว่าฝรั่งเศสที่มีเพียงร้อยละ 0.7 ของ GDP และไม่ห่างสหรัฐอเมริกาที่รายจ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งหมดสูงถึงร้อยละ 2 ของ GDP

นอกจาก Kurzarbeit แล้ว เยอรมนีกระตุ้นเศรษฐกิจโดยตรงด้วยเช่นกัน วิธีหนึ่งคือ "แจกเงิน" ผ่านการซื้อรถยนต์ใหม่ กล่าวคือ ใครที่เอารถยนต์เก่ามาขายเพื่อซื้อรถใหม่จะได้เงินช่วยเหลือจากรัฐถึง 3,400 เหรียญ ซึ่งทำให้ยอดขายรถพุ่งขึ้นถึงร้อยละ 22 จากปีก่อน สังกโปร์ก็ "แจกเงิน" ด้วยวิธีให้ rebate ดังเช่นที่สหรัฐอเมริกาเคยใช้อยู่บ่อยๆ กล่าวคือ ถ้าซื้อสินค้าบางอย่างที่รัฐระบุก็ได้เงินสดกลับคืนมาจำนวนหนึ่ง

ไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยตรงด้วยการใช้จ่ายของรัฐบาลหรือระบบสวัสดิการแรงงานของยุโรปที่ลดวันทำงานแต่รัฐจ่ายเงินชดเชยบางส่วนให้ ก็ล้วนใช้ตัวยาเดียวกันคือการใช้จ่ายเป็นตัวรักษา

ถึงนโยบายเงินก็เถอะ การเพิ่มปริมาณเงิน (พิมพ์ธนบัตรเพิ่มหรือปล่อยสินเชื่อให้ง่ายเข้า) หรือลดอัตราดอกเบี้ย ก็มุ่งผลสุดท้ายให้มีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจเช่นกัน

การลดอัตราดอกเบี้ยจะทำให้ (ก) ต้นทุนการกู้ยืม
ลดลงจนมีการกู้เงินมาใช้จ่ายมากขึ้น (ข) รัฐบาล
สามารถกู้ยืมเพื่อเอามาใช้จ่ายได้มากขึ้น เพราะ
ภาระดอกเบี้ยลดน้อยลง (ค) การได้รับดอกเบี้ย
น้อยลงจะชักจูงให้ผู้คนใช้จ่ายเงินกันมากขึ้น ไม่
รืโรเพราะมัวเสียดายดอกเบี้ย ฯลฯ

ตัวยาหรือการใช้จ่ายของภาครัฐใช้ได้ผลมา
ยาวนานนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็น
ต้นมา ผู้ย้าความสำคัญของยาตัวนี้ก็คือ John
Maynard Keynes ปรมาจารย์เศรษฐศาสตร์ชาว
อังกฤษผู้เสียชีวิตไปครบ 63 ปีพอดีในเดือน
เมษายนนี้

ไม่ว่าใครจะปรุงตัวยาเก่าด้วยการปรับสี ปรับกลิ่น
เรียกชื่อใหม่ หรือใช้ตัวยาบางอย่างเพิ่มเติมเพื่อ
ลดอาการข้างเคียงของมัน แต่ยังไงเสียก็ยังเป็น
ตัวยาศักดิ์สิทธิ์เหมือนเดิมอยู่นั่นแหละ